

Abonamentele: pe un an 10 lei;
 pentru străinătate 12 lei; pen-
 tru Transilvania 5 flor.
 Încep de la numărul
 I-ii al fiecărui an
 și se plătesc
 înainte.

A se adresa tot ce privește Ra-
 dația și Administrația Directo-
 rului-fondator și propri-
 etar al *Gazetei Să-
 ténului*, C. C.
 Dănculescu,
 R.-Sarat.

GAZETA SATÉNULUI

Foia cunoscințelor trebuincioase Agriculturului și Poporului.

ESTE LA 5 SI 20 A FIE-CAREI LUNI

CRONICA AGRICOLĂ

Luna lui August a fost foarte secată și spre sfârșitul ei pământul se uscăse foarte adânc, în cât dacă s'ar fi găsit cereale răsărite pe câmpii ar fi suferit foarte mult de un asemenea eșec de uscăciune și plugul nici prin mireși nu mai intra nici de 4 degete.

Acastă vreme atât de căldurosă, mai ales ziua, a adus ore-cari înlesniri agriculturului dar 'i au întârziat prea mult cu semănatul.

Porumburile târzii a căror vegetațiune fusese ore-cum ținută în loc înainte din cauza ploilor și a răcelei de peste noapte, ași nu mai îngrijesc pe plugari căci căldurile din a doua jumătate a lunii lui August a grăbit foarte simțitor coccera știuleților, în cât multe din cele ce se credeau că le vor apuca bruma necoapte vor a-avea tot timpul a se culege la vreme și vor da bune recolte. Rasele timpurii, cum e Duthon-korn și Cinquantinele sunt aprópe de tot cöpte, în multe localități, și se vor putea culege curând în Septembre. Cu chipul acesta se vor putea utiliza unile porumbișce pentru semănăturile de toamnă.

Dilele lunii August așa de uscate au lăsat timp îndestulător pentru ca toți sătenii săși aducă dupe câmp chiar și meiturile. Nutrețuri s'au adunat destule anul acesta căci, în urma ploilor de astă-vară, iarba a crescut

multă prin mireșile de semănături de toamnă secerate mai timpuriu. Multe însă din porcöele de acele cosituri —mohoröse așa de bune pentru vite— stau încă pe câmp expuse stricăciunii și necărate din cauza lipsei de brațe și a vântului care ar fi înprăsciat multă din'acea érbă subțire.

Căruțele de ridicat și lăsat clăișorele de-a întregul, despre care s'a mai vorbit în acastă revistă, sunt înadever foarte practice și economice și pot fi introduse cu succes printre accesoriile agricole ale plugarului român. Nu mai e nevoie d'a se ridica cu furcele și duce la ore-cari depărtări cositurele; ci se ridică, treptat, cu asemenea căruțe cu fundul mișcător, foarte ingenioase. E de ajuns d'a se privi gravurele din acest număr, care arată forma acestor căruțe și modul cum se încarcă și se descarcă clăile din ele, pentru a se putea construi de cel dintei căruțaș din țară. Apoi aceste căruțe pot servi și la alte întrebunțări.

Fără îndoială că mașinele, unelte, și accesoriile simple și practice sunt de mare folos la noi, unde, fără ele, se perde o mulțime de vreme și în agricultură, ca și în toate lucrările omenești, nu trebuie perdat nici o dată timpul.

Tot din cauza lipsei de mașini practice, purtărețe precum sunt miclele treerătore, așa de răspândite în străinătate la miclele culturi, vedem că, acum la începutul lui Septembre, —pre când toți mării agriculturii și au sfirșit treeratul și chiar și au vindut

cerealele—sătenii n'au sfârșit treerul ce'l fac cu caii. Ei pe lângă că sunt amenințați a le apuca bucatele pe arii ploia, pe lângă că au risipă, dar nu pot profita de ocaziunile ce au d'a vinde la timp cerealele lor și 'și perd o mulțime de vreme cu primitivul lor sistem de treerat.

Cei mai fruntași 'și angajésă mașini mari de treerat și nu puțină plăcere simții, deunăđi, când în un singur sat, Bălăcénul, vėđui treerând cu abur trei mașini la săteni. Dar posesorilor de asemenea mari mașini nu le convin d'a treera la mici cantități și d'aceia, în nenumărate rėnduri, am povățuit pe comisionarii de mașini agricole din țară și pe mecanici d'a introduce, anume pentru săteni miclele treerătore cu abur pe care să le pótă utiliza cu înlesnire și cu puținii lucrători, să treere prin obórele sătenilor noștri. Ideea pe lângă că e patriotică dar e și bănósă, de óre-ce fiecare sătén va fi mai bucuros să plătescă treeratul chiar mai scump, numai să n'aibă risipă și să nu'și pėrdă tómnă cu gonitul cailor în arie.

S'ar putea face și mici societăți de săteni pentru exploatarea treeratului cu mici treerătore.

Dacă s'ar face acésta n'am avea téma că sătenii pururea 'și vor face semănăturile lor de tómnă târđiu.

Să luăm de exemplu anul acesta.

Se șcie că din cauza lungei perióde de secetă și nu mai puțin neintreruptei perióde ploiose, tóte lucrările agricole sau întărđiat anul acesta.

Astăđi ne aflăm la 2 Septembrie și lucrările anului agricol 1885—86 nu sunt terminate nu numai în ceea-ce privește porumbul dar chiar produsele păiose care d'abea sau cărat și treerat pe jumătate de săteni.

Vremea semănării cerealelor de tómnă nu numai că a sosit dar e și spre sfârșitul ei căci—la câmp — s'a observat că numai dacă se sémănă între sfintele Marii reușesc bine semănăturile de tómnă. Aceste semănături nu sunt nici începute căci nu s'a pu-

tut ara din cauza uscăciunei, iar puținele secări semădate în August, între bolovanii aceia de pământ ce 'i scoteau plugul, nu șciu ce sórtă vor avea, deși s'a avut grijea a se da sămēntă mai multă și s'a boronit și cu tóte că secara e mai rustică, înfrățesc mai mult și pierce mai puțin iarna, atacând'o gerul, șorecii, furnicele, ciorele etc mai puțin ca pe grâu.

Grâu nu cunosc mulți plugari cari să fi avut curajul a'l semăna, anul acesta, în o arătură superficială, bolovănosă și pe uscăciune chiar prin ogóre, și cu toții așceptăm cu nerăbdare uă înbelșugătore plóe pentru ca în câte-va ڑile, timpul fiind înaintat, să putem semăna. 'Mi e témă mult ca, cu tótă tómnă lungă ce am putea avea, d'abea agricultorii mai însemnați să'și pótă semăna la vreme și în bune condiții, tótă suma hotărâtă de hectare de grâu de tómnă. Mai bine chiar e a se semăna mai puțin în'astă tómnă, de cât târđiu și în uscăciune, precum bine s'a făcut de nu s'a pus grăul de tómnă, cu sapa, în porumbișci de cât fórte puțin și fórte rar de óre-ce porumbul încă necopt, des, ar fi fost expus stricăciunei și apoi era și imposibil în multe părți din cauză că eșise multă erbă printre porumb și pământul nu era destul de réván ca semințele de grâu să răsără până nu le năpădesc erburile și nu le adună furnicele, pasărele etc.

Va să ڑică timpul a fost cu totul contrariu semănării treptate și timpurie și totul s'a îngrămădit acum.

Întrebăm, dar, când va ajunge săténul să'și semene secara și grăul de tómnă, fiind ocupat atăta cu treeratul, cu făcutul ڑilelor la șosea, transportatul și cu alte nevoi?

Ce rezultate se vor putea obține de la nișce semănături făcute în pripă, în rele condiții și mai ales târđiu?

Pe lângă aceste înpedicări ale plugarului român mai sunt și altele cauzate de crisa ce domnește prin multe părți. Grânele au eșit în multe localități nu numai puțin dar și ușore și se vėnd eften,

căci fie-care om cu minte 'și păstrésă, pentru sămênță ce are mai bun. Iar secărele și órdele, dupe ce sunt puține au și mai puțină căutare și dacă de mare nevoie de bani, se vënd, e cu un preț de nimic.

Guvernul, or câtă nevoie ar avea de bani, ar face bine să dea ordine perceptoilor a nu prea zori cu urmărirea prin județele unde recolta a fost slabă și pentru amânarea incasării din Octombrie a fabulóselor de mari prețuri ce a pus pe semințele ce a dat, târziu, anul trecut și de la care—afară de ovés—n'avem cunoscința că vr'un „încercător de asemenea semințe în România pe contul său“ ar fi avut vr'un câșcig, ba putem proba că mai toți n'au scos nici sămênța și aceea cu totul șistavă.

* *

Sunt multe de ^{*}șis ^{*}asupra nevoelor și horopsirei cetățenului celui mai pacinic și mai muncitor din țară, plugarul; multe din nevoele și ajutóarele ce li se cuvine a li se da de stăpânire au fost tratate în acești 3 ani în colónele acestei reviste, și multe vor rămânea de tratat pe viitor. Dar....de géba, căci cei sus puși n'au urechi pentru a asculta pe agricultorii români și vina e tot a noastră căci viețuind ast-fel de izolați și fără solidaritate între noi multă vreme dorințele noastre nu numai că nu le vom împune stăpânitorilor de la centru, dar vor fi luate, póte, și în rîs de cei ce nu știu sau sunt indiferenți de lipsurile noastre.

Deci, toți plugarii—mici și mari—să știe că pe câtă vreme vor rămânea neuniți, izolați și neorganizați în societăți etc. să nu s'accepte la nici o îmbunătățire a sórtei lor și la nici o ascultare a voinței lor și acésta sub or-ce guvern.

Unițivă dar, apropiativă unul de altul, organizațivă, ca colegii voștri din străinătate, pentru Dumneșeu! Alt-fel, vă asigur, că o veți duce din ce în ce mai rău și vina nu va fi a celor căți-va colegi ai voștri cari 'și pun

pentru drépta vóstră cauză, la mijloc tot ce pot dispune. Lăsați la o parte politica militantă și cel puțin când e vorba de interesele vóstre agricole fiți uniți, căci unirea face puterea, precum o știți nu numai dupe șise dar și privind alte brasle, precum bancherii, funcționarii de meserie, etc., cari numai grație grósniciei lor constituiri au ajuns a vă culege bucățică cu bucățică, fructul ce agonisiți și cea din urmă picătură a sudorei vóstre.

Gazeta Sățenului, sau alt organ ce veți găsi cu cale a 'l înființa pentru cauza vóstră, vă sunt la îndemână și nu vi se cere nimic pentru răsplătirea muncii redactorilor lor, de cât vădënduvă că vă întâlniți și vă arătați nevoele vóstre, stând pururea uniți când sunt în joc interesele obșteșci a le cultivatorilor de pământ mari și mici!

Cât pentru noi, câtă vreme vom mai avea un ban a scóte acésta revistă și câtă vreme nu vom fi înecați de descurajare, — nu pentru loviturile ce priimim de la „consumatorii“ de or-ce fel, dar vădënduvă pe voi „producătorii“ așa de nepăsători și desbinați, vom urma înainte tot pe aceea cale bine hotărâtă de la ivirea primului număr al *Gazetei Sățenului* și de la care colecțiunile ei sunt față a învedera de ne-am abătut vr'o dată.

C. C. Datculescu.

EAUX BONNES

(Uă șii de Iuliu)

Nu voiu cerca a da notițe istorice asupra acestui loc de improspătare de sănătate, căci starea sănătăței mele, și timpul, nu mi'au permis a culege prin *vedere*, și *istorisiri*, detaliurile amănunțite ce 'l înfășoară, și în care m'aș perde ca în un dedal format de nume, date, și fapte.

Voiu spune, numai, aceea ce tradițiunea dă, ca moștenire, din tată în fiu, țaranilor din valea ce domină fal-

nicii giganti munți, între care se ridică solidele clădiri de piatră ce formă mica dar încântătoare localitate numită *Eaux Bonnes* (ape bune), după eficacitatea apelor ce curg din munții în sinul cărora mii de oameni, pe fiecare an, vin a uita, că după zidurile imense ce 'i înconjoară din toate părțile se mai desfășoară câmpii nesfârșite, pe a căror întindere, ochii caută în zădar vre'o barieră pe care privirea să se potoască și repauza cât-va, și pentru a suge, prin apa bună, din singele întăritor ce în dărnicia lor, munții au voit a lăsa să curgă din vinele lor uriașe.

Iată ce dice legenda, în ceea ce privește descoperirea acestor izvoare de viață:

„Uă vacă, care mai de mult timp avea niște răni uricioase și rele la picioare, fiind dusă cu celelalte din ci-readă a paște prin împrejurul unei prăpăstii formată în munte prin stânci, luase obiceiul a se depărta singură, și a sta ast-fel ca ascunsă, până ce venea ora de plecare la sat, când pădătorul le chema prin strigătele obișnuite. Atunci supusă, și ascultătoare, apărea prin vre'o cotitură a muntelui, se amesteca printre celelalte vaci, și 'și luau drumu spre vale.

Pădătorul lor, observă în mai multe rânduri acest maneaj, și împins de curiozitate, într'o zi urmări vaca, cu riscul de a 'și frînge oasele de o mie de ori printre prăpăstiele și stâncile ce străbătu. Mirarea sa fu la culme când vădu, că vaca se ducea și se vira până la gât, în un fel de nomol erbos, și a cărui apă respândea un miros, foarte tare, de pucioasă.

De cât-va timp, el observase că și ulcerățiunile de la picioarele animalului se tămăduiau, și nu știa la ce să atribue această îndreptare minunată. Totul îi fu explicat, însă, din momentul ce vădu usul ce făcea vaca din acel noroiu la care instinctul său o călăudise, de sigur, pentru ca prin această, mai târziu să se descopere proprietățile ce acea apă are d'a tămădui ră-

nile atât externe,— mai ales acele produse prin arme cu foc — cât și acele interne produse, la pept, plămîni, și gât, prin: angine și laryngite catarrale și granulose; bronchita simplă; catarrhul și dilatațiunea bronhelor; emphyseme sau tumefacțiuni pulmonare; astmul propriu zis; pleuresia și pneumonia cronice; angrojarea gangliónelor bronchice; și, în fine, tuberculoza plămînilor.

Indată ce ajunse în sat, pădătorul, împărtășii cunoșcuților săi descoperirea ce facuse urmărind vaca. Această cură avu resunet în sinul munților, și Ossalosii (populațiunea din valea Ossau, la poalele munților între care se află *Eaux Bonnes*) începură a întrebuința pentru cura lor personală, acea apă care reușise atât de bine în un cas la care toți credeau că nu mai era leac, căci vaca urmându-și băile sale cotidiane, în curînd se vindecase de ori ce rană.“

Iată legenda asupra *Eaux Bonnes*; istoria nu potoască nici s'o confirme, nici s'o contradică; însă ceea ce se știe ca sigur este că în al XVI secol, renumele, apelor, cărora li se dase numele simplu de „bune,“ aveau o reputație destul de bine stabilită, de oare ce Enric al II-lea, rege de Navarra, veni să 'și cicatrizeze plăgele ce câștigase combătând la Pavia.

Bunătatea tămăduitoare a acestor băi, pentru toate ranele provenite din descărcături de arme, făcu că li se dădu numele de *apele arquebusadelor*, a căror laude le făcu Olhagaray, enumerând toate minunele naturale ce conține Bearnul.

*
* *

Ca în ori ce localitate de băi, ceea ce interesează mai întei pe noul venit, este a ști unde este stabilimentul de apă, băi, dușe. etc.

Ast-fel, făcui și eu, și aflai, spre marea mea mulțumire, că vis-a-vis de casa în care locuiam era situat „Marele stabiliment,“ adică stabilimentu principal, în care curge numitul *Iz-*

voru vechiu, care singur servește: la alimentarea tubului de unde toți beau, sălei de dușe pentru gât, și la *embouteillage* adică apa ce se pune în sticle pentru export. Apoi, cabinele de băi, în număr de 20, sălile de gargarisme simple și de băi de picioare, sunt instalate tot în acest edificiu.

Acesta e principalul stabiliment pentru cura bolnavilor de pept.

Mai sunt încă trei izvoare, și a-nume:

I. Pavilionu *Fântănei reci*, situat la o mică distanță mai sus în munte.

II. Stabilimentul *d'Orteig*, în strada ce poartă același nume, unde se găsesc opt cabine de băi, uă cabină de dușe sau de băi—dușe, și un tub pe unde curge apa de bêt.

III. Stabilimentul de Hydrotherapie, și băi de sănătate, construit pe apa numită *Valentin*, aproape de precedentul.

La 20 Decembre, anul 1876, toate aceste stabilimente precum și toate izvoarele descoperite, sau ce s'ar descoperi pe teritoriul comunei, au fost ardate D-lor Wenceslas Chancerelle și C-nia, pe o perioadă de 20 ani, cu prețul de 137,120 franci, sumă ce găsesc destul de minimă, comparativ cu imensul profit și beneficiu ce se poate trage din această mică și minunată înfundătură, atât de frecventată de adevărații bolnavi, și de fervenții admiratori a frumusețelor și bogățiilor naturii.

Petreckeri sgomotóse, pot dice, că mai nu au loc în Eaux-Bonnes.

Anul acesta s'a inaugurat deschiderea marelui și frumosului *Casino* care era în construcțiune de mai mulți ani. Zidăria în afară e prea frumoasă, înăuntru sălele de bal, de theatru cu scena, de biliard, și tot interiorul în un cuvânt e îngrijit și bine mobilat. Balurile însă nu reușesc, pot dice, niciodată, căci bolnavii nu pot se ia parte; acei sănătoși cari întovărășesc pe unii bolnavi, nu'i lasă singuri pentru un fum de plăcere ce 'i ar ameți un moment, cât ar fi supuși curentului

dansului, și le-ar da în intervale tot felul de griji pentru acei ce 'i-ar lasa singuri în hoteluri.

Rar, câți-va svinturați și nesocotiți tineri — copii încă — bolnavi, trimiși de părinții lor pentru a se însănătoșa, și aceștia, rar, dic, se duc de se îmbată câte-va ore de o plăcere în care sistemul lor nervos îi susține cât-va timp, pentru ca în urmă o dată cu slăbirea puterii sale înșelătoare susținută prin o mare forță de voință, se'și piardă și totă puterea fizică ce mai susținea pașii slabei lor ființe. Câte-va ființe de acele ce se pot numi, *păpuși naturale* apar, ca paserile nopții, sinistre, cobitoare, în turbilionul unui vals nebun; dar cu ultima vibrațiune a ultimului son dispar și ele, cădând și mai profund în întunerecul de unde eșise.

Concerturi, reprezentațiuni teatrale au loc foarte rar, căci artiștii în aviditatea lor d'a culege cât mai multe aplauze iar nu cât mai bine meritate, înconjoră sau se dispensază de-a veni până în fundul munților, unde știu bine, că de nu au o reputație foarte bine stabilită mai de mult, nu vor face nimic, adică nici efect nici parale, lucru ce se înțelege de la sine, căci e natural că nici un bolnav nu ș'ar lasa odihna și liniștea ce a venit se guste pentru a auzi acordurile false a unui maestru de contrabandă; sau a asculta frazele ciuntite, și a privi gesturile în contradicție cu cuvintele, a unui *artist* care se crede capabil a juca pe toate scenele, — norocire că scenele nu se cred toate capabile a'l susține. —

Ast-fel, cum diseiu, petreckeri sgomotóse și obositoare n'au ființă, dar fiecare găsește destulă distracțiune privind minunele naturii ce'l înconjoră, și prin care își delectează ochii și spiritul tot-o-dată.

* * *

Era într'o Duminecă dimineata.

La băi chiar cei mai leneși, și somnoroși, devin matinali.

Dómnenele uită că nu trebuie să fie gata înainte de ora dejunului; domnii, asemenea uită că, în pat, trebuie să priimească și să ea știre de conținutul întâiului curier de dimineață.

Aerul cel bun, timpul frumos, și bunul exemplu a acelor ce în totă viața lor sorb din cupa poeziei dimineții, decide pe toți a părăsi cât mai curând aerul încărcat și greu a unei camere închise, și căldura nesănătoasă și moleșitoare a patului trândav.

Din fire, sunt destul de matinală; în acea zi însă mă deșteptaiu cu o oră mai de vreme. Cinci bătaii reci și regulate, a inimii marelui ceasornic al bisericii Catholice din Eaux-Bonnes, resunară, și glasurile stîncelor și vărelor le repetară în ecouri depărtate.

Un fel de murmur, și un vuet înădușit ce nici-o dată nu mai isbise auzul meu să ridica. În casă era încă întunec, zaluzelele fiind închise. Mă sculai iute, deschiseiu puțin o zaluze, și văduiu un curent omenesc venind de la deal despre biserică.

Toți vorbeau, însă încet pentru a nu strica liniștea somnului persónelor ce locuiesc prin hotelurile de pe laturile stradelor. Aceste voci confuze, îmi explicară murmurul ce aușisem, iar pasurile a căror șgomot era aproape cu totul neaușit,—prin obiceiul ce au locuitori, din acea localitate, de a purta încălțăminte cu talpa de un fel de împletitură de teiu, sau de papură,—îmi explică vuetul ce resunase lin la auzul meu, precum primăvara când se topește zăpada, se aude pe sub straturile sale gróse cum șerpuește pîrăul format din zăpada'i redusă la starea liquida prin puterea căldurei atmosferei încălțită de rațele sórelui.

Tótă acea mulțime ce trecea pe sub ferestrele mele, era locuitorii obicinuți, și slugele de pe la hoteluri.

În tóte duminicile și sêrbătorile mai toți proprietarii hotelurilor, vilelor și caselor particulare móbilate, au ea de datorie, regula d'a se duce, la biserică la leturghia de dimineață, adică între 4 și 5, înconjurați de toți

ai serviciului casei, adică de tóte slugele, bărbați și femei.

Dar ora trece; sunt șase.

Tótă lumea e în picioare, unii chiar gata, eșiți pentru a absorbe aerul plăcut și răcore, alții, cu pașii inceți, căci alt-fel le-ar lipsi curînd respirația, își eau drumul spre marele stabiliment.

Nóptea pe a căruí négră prăpastie, ziua albă a întins, mantia sa pe care muritorii pășesc sigur, nóptea a dispărut în neantul său, și s'a desfășurat lumina pe care ómenii o slăvesc, paserile o cântă, apele o murmură, și foile o tremură în picătura de rouă ce a căzut nóptea pe vârful lor. Însă sórele nu se vede; paravanul gros de piatră ce ne înconjoră, îl ascunde privirelor nóstre, iar ziua fără densusul pare somnorósă, și produce același efect ca când ai dinainte pe un om cu ochii deschiși dar fără flacăra expresiunii mórtă în ei prin ceața orbelei ce acoperă rața lor de viață.

Șapte ore!

Mii de pași vin și se duc pe sub ochii mei. Ușile se deschid pe șir pentru a elibera trecerea acelor ce au această oră pentru ași face cura de apă.

Ziua e tot albă, și sus pe spicurile înalte ce ne înconjoră, un tavan albastru—însă de un albastru închis și lucios ca acela ce nu admirăm la noi în țară decât pe noptile geróse și înfocate de miliónele de schînteii ce scilipese în aerul ceți bate fața aprinsă de para focului din monumentalele nóstre sobe — se reaðimă, pare că e susținut de ele, și formeaðă, de-asupra nóstră, o boltă azurie, în care, dealul, valea, pădurea împodobită cu haina 'i de viață, stîncă uriașă de secolii nelintită, iarba, mușchiul verde, șopârle de smarand, gândacii, melcii leneși și paserea voiósă, fluturul ușure și chiar rima hidósă, tot se admiră întrânsul, totul sub el trăește, iar omul admirându-l, cãtând ca să strêbată cu slaba lui gândire această misterióasă și grósă barieră, își vede neputința și ca-

de umilit, slăvind *necunoscutul* ce min-tea 'i-a sdrăbit!

Nici un nor nu pătează tavanul al-băstriu.

Eaux-Bonnes, cu a sale case de pie-tre înegrite ce se reazămă și sunt tă-ete din sinul stâncos a munților, apa-re de o dată ca un oraș antic, desco-perit prin săpături. Inșă îndată ce intri în el, vești că toate acele case-munți sunt populate; stradele resună sub pasurile neregulate a trecătorilor; aerul se um-ple de vocele vesele ale mulților co-pii veniți cu părinții lor a'l respira, și a face provisiune, dacă se pôte, pentru timpul ce va trebui mai apoi a petrece în un aer infect.

Sunt opt ore!

În fine pe vârful cel de gheață, un foc imens lucește, iar privirea orbită s'ascunde sub pleopa, atâta de subți-re și atât de protectore, ce 'o umbrește.

Trei spicuri, de'o înălțime ce'ți o-bosește privirea, se înalță, mai mîn-dri și mai falnici.

Ei țin de același sîn. Unul, pe a sa frunte de piatră, nici o dată n'a vădut crescând vr'un firicel de iarbă. Alătura de dănsul,—contrast ce te ui-mește—vești un spic verde, vesel, a-coperit de o pădure frumoasă; iar cel mai 'nalt din trei, își are tot de'aua creștetul albit de zapada ce 'l acope-re iarna și pe care totă vara nu ajun-ge a o topi în întreg. Printre stîncele sale de gheață și printre masele de zapadă, crește și înflorește un fel de mușchiu subțire ca o perie fină, și multe flori ce la prima vedere crede cineva că sunt artificiale.

Cel mai de remarcant dintre spicu-rile ce înconjură Eaux-Bonnes, este *spicul Ger*, care are o înălțime de 2613 metri.

Pe stradă furnicarul omenesc se în-mulțește din ce în ce. Cei mai cu pu-tere merg pe jos, pe când acei mai slabi sunt duși în mici trăsurrele în-hămate cu câte un măgar, și ast-fel toți, bătrîni, tineri, copii, se urcă în munte pe largele și frumoșele dru-

muri ce mâna omului a tăct cu artă în piatra tare.

Atrasă de curent, mă grăbiu și eu iute și trecând prin stabilimentul cel mare luaiu pe plimbarea numit *Ey-nard* pentru a mă urea în munte un-de la un loc destinat aveam a găsi mica trăsurică cu care se'mi pot con-tinua excursiunea, fiind prea obositô-re pentru a o face cu piciorul.

Ajunseiu în câte-va minute la pla-tou numit al Speranței unde se află ca distracțiune un tir foarte bine aran-jat, și la care multă lume 'și petrece ciasuri din ți. Cotiiu la drépta și du-pă câte-va minute de mers, auziiu un sgomot sub înălțimea pe care eram; copacii să rărira pe margină și de'o dată apăru privirelor mele frumosul tablou al *Muntelui-verde*, ast-fel numit căci prin mijlocul de cultură ce în-trebuințesă indigenii, totă vara, ael munte e acoperit de mii de careuri de diferite nuanțe de verde, după fe-lul de iarbă de nutreț, sau cerealele ce seamănă. Acea parchetare produce un efect minunat la vedere.

În zilele de serbătore, acest mun-te,—pe care nu 'l poate urca cineva de cât în două ceasuri cu picioru, atât cât și cu calu sau cu măgarii — este suit în timp de 18 minute, și coborît, tot în fuga, în timp de 7 minute de mun-tenii cari concurează la premiurile infime de 30—40 franci, pentru a sa-tisface privirile unor ómeni fără su-flet care 'i privesc cu euriostate, și 'i vede adesea, la finele acestei cur-se nebune, cadënd jos pentru a nu se mai scula, sau cu câte o boală de i-nimă sau de plămîni căștigată, și din care mor peste un scurt timp, de o sórta mai îndurătore cu ei, sau se chinuesc ast-fel ducând o viață mise-rabilă prin bóla ce'i consumă ani în-tregi, până ce pot ajunge la sfîrșitul cursei vieței lor.

Dar să las aceste detalieri ce 'mi umple mintea de groază, și se reviu la locul ce părăsiu.

(va urma). *Maria Dăculescu.*

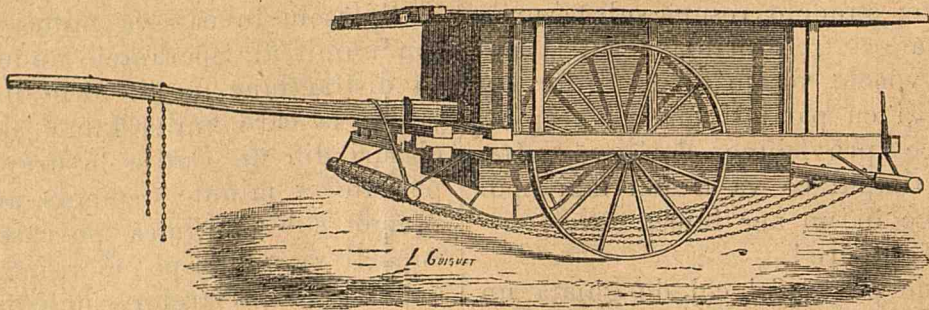
IRIGAȚIUNEA

Intr'un articol al revistei »Economia Națională« din București, intitulat »Irigațiunea« d-l profesor B. S. Moga tratează, între altele, mai cu deosebire despre această și prin care cere, ca concluziune, introducerea irigațiunii pământului și înființarea școlilor de irigațiuni.

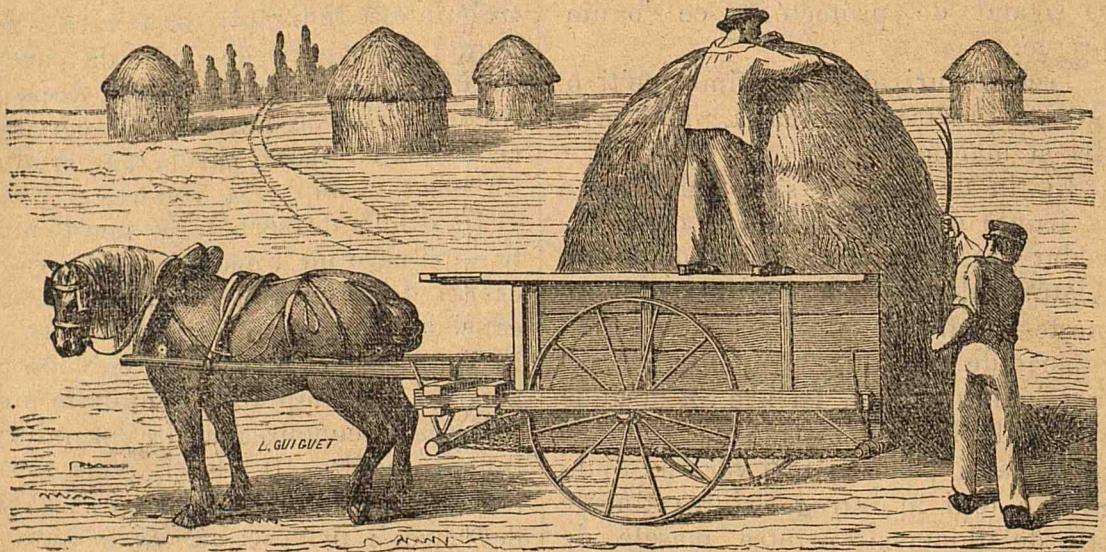
Intr'adevăr este de netăgăduit că prin irigațiuni ar crește producțiunea pământului, și prin urmare, și averea națională.

Acolo unde ar fi ape curgătoare, unde ar fi locul puțin înalt și plan s'ar putea iriga cu înlesnire și mai puține cheltueli; s'ar putea întrebuința chiar roțele.

Ce este de făcut, însă, când locul ar fi mai înalt s. e. de 10—15 și chiar 30 metri? Negreșit că aci fără o putere motrice nu s'ar putea urca apa la această înălțime. Dar când un proprietar a unui teren întins îi dă mâna să adopte un sistem de irigațiune, ce ar putea face un alt proprietar cu un pământ mai mic?

Caruța de încărcat fânul „Couteau“ deșertă. (a se vedea Cronica agricolă din acest număr).

Cum se încarcă cu fân caruța „Couteau“ (a se vedea Cronica din acest No.)

Să admitem că un proprietar de pământ are 25—30 hectare lângă un iaz cu apa abondentă, prin ce aparat, instrument sau mașină (ar putea el) ridica o cantitate de 1400—1500 litri (metrici) de apă pe minut, la o înălțime de 15 metri cel puțin? Care este cel mai economic mijloc de irigațiune la această înălțime? Ce instrument este acela care nu numai să nu coste așa scump dar încă să fie solid-durabil, să nu fie espus la dese stricăciuni, să se repare cu înlesnire în cas de stricăciuni, să aibă reserve pentru părțile espuse stricăciunilor, să fie ușor de mânuit și pus în mișcare, iar punerea lui în funcțiune să nu pretindă de cât pe cele mai

mici posibile cheltueli. Apoi de unde s'ar putea procura acesta complet și cu ce preț?

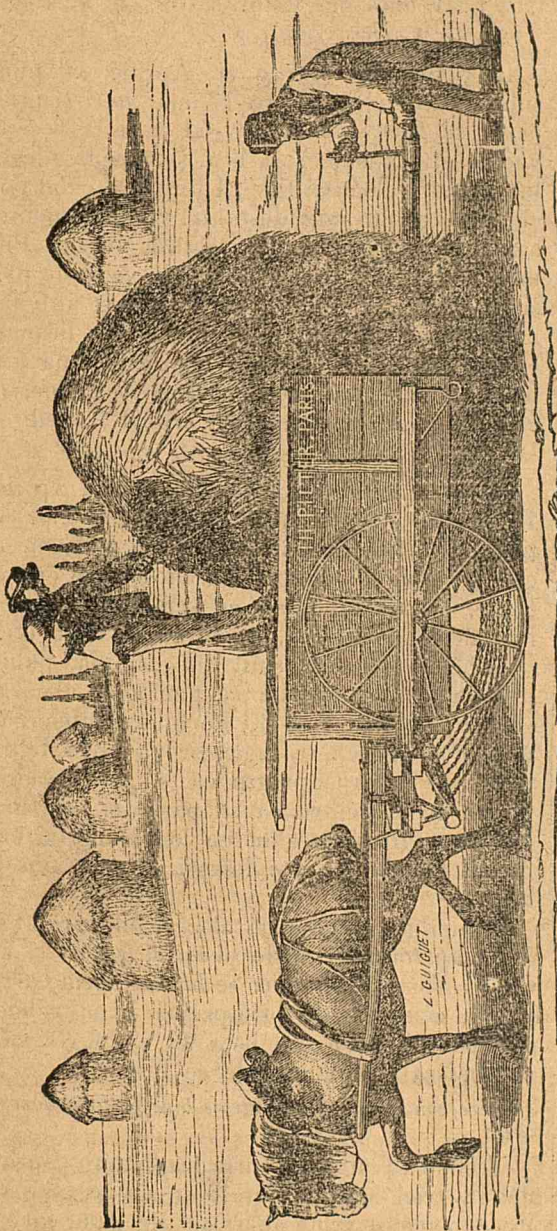
Iată d'ocam dată întrebările ce m'am grăbit a face, nu numai onor. d-lui Moga, dar tutulor omenilor de cunoștință în această specialitate, rugându-i a le da la lumina, căci, dacă nu toți, unii din proprietari ar putea să introducă un atare economic sistem de irigațiune, d'ocam dată, până ce vom putea introduce altele mai bune și până la înființarea școlilor practice de irigațiuni cerute de d-l profesor Moga.

Chiar eu unul sunt dispus a introduce și adopta un asemenea sistem de irigațiune.

Sperând că vom avea concursul luminat

al bărbaților speciali în aceste cunoștințe așteptăm să publice părerile și cunoștințele d-lor căci de școle etc se vorbește încă de mult, dar nimic nu s'a făcut pân'acum, și credem că nici în curând se vor putea înființa.

P. P. Constanțianu.

Cum se descarcă fânul din căruța „Couteau“
(a se velea Cronica din acest număr).

Am vorbit, în numărul trecut, despre „Institutul Radu.“ Un alt institut, care și el luptă din reșputeri la naționalizarea învățământului privat din Galați, e institutul Negri, luptând chér contra șicanelor ce 'i-se fac de către unii români-străinizați d'acolo.

Un amic al nostru din Galați ne trimete următorul articol pe care 'l publicăm cu plăcere, fiind vorba de un institut care lucră pentru românism în un oraș unde învățământul privat pare a fi, până mai deună-și, monopolizat de străini.

Spunem, din nou, că am fi foarte fericiți când n'am mai vedea românii sau românisații din Galați și de prin județele de prin prejur, dându'și copii lor prin institute străine, unde numai scôla națională și deprinderi românești nu pot căpeta.

INSTITUTUL NEGRI IN GALAȚI

Încă din anul 1883 o asociațiune de profesori publici din orașul Galați a fundat un aședământ privat de cultură pentru băeți cu numele *Institutul Negri*, în amintirea marelui bărbat de stat Constantin Negri.

Acest institut conține trei secțiuni: secțiunea primară, cu cursurile în institut; secțiunea gimnazială, cu cursurile la gimnaziul Statului; și secțiunea comercială, cu cursurile parte în institut și parte la scôla comercială a Statului.

Programa Statului este în vigôre în institutul *Negri*. Pe lângă acesta se mai predau în plus cursuri a parte de limbele francesă, germană, grécă modernă, italiană, englesă etc. Limbele francesă, germană și grécă sunt obligatorii, iar celelalte facultative (afară de italiană pentru secția comercială, unde e d'asemenea obligatorie).

Gimnastica, musica vocală și instrumentală, scrima și tot ce contribuie la o bună și armonică educațiune a copilului se găsește apoi și în condițiuni mulțămitoare în institutul *Negri*.

Asociațiunea institutului se compune din următorii profesori publici: d-nii I. Cetățianu, D. V. Cerchez, G. Petroniu, A. Nicolescu, M. N. Pacu și G. Cardaș. Director al institutului e d-nul Cerchez, profesor de matematică la gimnaziu; iar sub-director în anul trecut a fost d-l S. Halita, profesor de pedagogie la scôla normală. Fiind însă că d. Halita a fost permutat la scôla normală din Bér-lad, aflăm că va fi înlocuit în sub-directorat la institut prin o persoană specială, care va întruni tôte condițiunile pedagogice cerute de această importantă însărcinare.

Localul institutului e aședat în casele d-lui A. Foti, din strada cu același nume, în poziția cea mai centrală a orașului și în condițiuni bune pentru asemenea destinațiune.

Mersul institutului *Negri* a fost tot spre bine în fie-care an de la înființarea sa. În anul trecut 1885|86 institutul a avut 22 pro-

fesori de studii și 7 profesori de inspecție și pedagogi. Numărul total al elevilor înscriși s'a ureat la 110. Dintr'aceștia s'au prezentat la examenele generale 99 și au promovat *clasele respective* 90. *Examinele s'au ținut înaintea comisiunilor instituite de către ministrul instrucțiunii, conform regulamentelor astăzi în vigoare.*

După secțiuni, clasificarea elevilor institutului *Negri* la finitul anului școlar 1885|86 prezintă următoarele cifre: *secția primară*: înscriși 60 elevi, prezenți la examene 53, *promovați* 50. *Secția gimnazială*: înscriși 23, prezenți la examene 23, *promovați* 19. *Secția comercială*: înscriși 27, prezenți la examene 23, *promovați* 21.

Dintre elevii secției comerciale, 5 au susținut examenul general la școala comercială a Statului, și *toți cinci* au reușit să fie promovați. Dintre promovații de la gimnasiu, 8 au fost și premiați. In clasele I, II și a III de la gimnasiul Statului *premiul I cu coroană a fost luat de elevi d'ai institutului Negri*; iar in clasa IV premiul al II-lé l'a obținut tot un elev din institut.

Pe lângă acestea, mai e de notat că la orice școlă mai superioară sau specială s'au prezentat elevii de la *Negri*, au reușit la concurs între cei d'întei aspiranți. Spre pildă putem cita faptul că acum de trei ani în șir elevi d'ai institutului *Negri* concurează pentru școala militară, și pene astăzi *nici unul* n'a căzut la concurs.

Din cele ce preced reeșă în mod evident că institutul *Negri* este unul din cele mai solide așezăminte de cultură din orașul Galați. Și cum nimica nu trebuie să stea pe loc în lumea această, ci într'una să tindă spre progres și perfecțiune, de aceea putem spune că și asociațiunea institutului de care vorbim nu cruță nimica pentru a da institutului său o dezvoltare din ce în ce mai mare. Deja pentru anul școlar 1886|87 au făcut mai multe ameliorațiuni noi și se anunță că va înființa și o *grădiniță de copii*. Nu ne îndoim că părinții de familie vor să aprecieze aceste nobile silințe și le vor da meritata încurajare.

M. P.

CATECHISMUL AGRICOL

DE C. DE COUSSIN.

(urmare)

Galinațele, epurii de casă și peșcii.

Care sunt animalele din ordinul galinațelor?

Găinele, rațele, gășcele, curcele, porumbieci, fesanii, bibilicele etc.

Unele se recomandă prin timpurietatea (pre-

cocitatea) lor și mărimea lor; altele prin rusticitatea și aptitudinea lor pentru îngrășare și ouare; iar altele, în fine, prin carnea lor fragedă, gustosă, mirositoare, succulentă etc. Găinele eșite din cele dintei cloșci ai anului clocesc tot d'a-una, mai bine; când e să cadă cloșci, au creșta roșie, ochiul vioiu, de vin mai mănăcișe și caută locurile ascunse și întunecoșe. In cei dintei patru ani ai existenței lor ouă mai mult.

Cum se înmulțesc găinele?

In Februarie, Martie și Aprilie se pune sub fie-care cloșcă câte 16 ouă, mari și proșpete; se lasă slobodă, ast-fel ca să iasă când voeșce să mănănce, să bea și să se tăvălescă în cenușă; cloșcirea ține 21 de zile; când puii ciocnesc și nu sunt destul de viguroși pentru a sparge coaja oului li-se ajută la această. Puii mici trebuie ținuti adăpostiti de vânt, de ploaie și de frig; se hrănesc cu mălaiu și alte făinoșe udate cu apă; mai târziu, se hrănesc cu tot felul de bobe, cu legumele tăiate în bucățele mici, cu viermii de prin gunoșe, cu carne tocată, cu insecte și erburi fragede.

Cum se cresc cele alte păsări de cotență?

Se pune, în Februarie, Martie sau Aprilie, 15 sau 20 de ouă bune sub curcă; cloșcirea ține 28 la 30 zile; în'acest timp se hrăneșce cloșca; puii de curcă se hrănesc întei cu oue cöpte, cu mălaiu udat, cu sëmënță și cu verfurii fierte de urdică, cu iarbă, insecte etc.

Gășcele și rațele sunt din familia palmipedelor; oulele rațelor se pun a se cloci de găini; cloșcirea ține 30 de zile. Bubocii de rață și de găscă se îngrijesc ca și cei de găină, li-se dă apă pentru ca să se tăvălescă în ea, iarbă pentru ca să pască și alte hrăniri și se țin noștea în un loc josnic și caldușos. Oulele de rațe leșeșci clocesc 5 săptămâni.

Porumbieci locuesc și clocesc în porumbării încăpătore, ferite de pisici și șoreci și având rafturi. Porumbieci se hrănesc prin curți și prin câmpiele de prin prejur, iarna trebuie să aibă căldură; produsul lor e tot d'a-una proporțional cu îngrijirele ce li-se dă.

În ce condițiuni se pot creșce bine păsările domestice?

Trbuie să aibă uă curte încăpătore coprinșdând: teici mari și curate și de se pöte să trecă p'acolo vr'un părăiaș de apă, iarbă, umbră, cotenețe curate și încăpătore, nisip sau cenușa unde să se tăvălescă, loc anumit unde să se arunce gunoșul de la cai, loc anumit pentru pușori, loc anumit unde să se închișă cucoșii și găinele aleșe pentru sãmënță; cotenețele trebuie să fie expuse la miadășă sau la răsărit, trebuie să țină cald iarna, să fie bine făcute, cu rafturi pentru ouare în care să se pue un ou (inșemnat sau mai bine de ipsos), să aibă lemne pe care să se

urce gănele. Aceste cotețe trebuie ținute foarte curat, aerisindu-se prin deschidături mari cu zăbrele și având ușe jos pe unde să iasă păsările.

Ce este epurele de casă ?

Este un mamifer din ordinul roșetorelor, care se împarte în mai multe varietăți. Epuroica poate fi de opt ori pe an câte de ce epurași în fie-care dată. Epurele de casă obicinuit, cenușiu-roșcat, e rasa cea mai productoare; se caută, pentru înmulțire, epuriul cu fruntea rotundă, urechile și trupul lungi, pieptul lat, fălcile eșite afară etc. Epuraria trebuie să fie spațioasă, înaltă, curată și având eslișore. Epurii mănâncă erburi, fân, zônă și or-ce, afară de carne; carnea lor e sănătoasă; pielea lor slujește la fabricarea pălăriilor.

Ce este piscicultura ?

E meșteșugul d'a popula apele prin înmulțirea, îmbunătățirea, aclimatațiunea și păstrarea peșilor care slujesc la hrana noastră; prin imitațiune artificială, în recipienturi, a fenomenelor fecundațiunii; prin oprirea apelor prin văi, canalizarea cursurilor de apă, prin ciocirea artificială a oulelor de pește, cu scop d'a se crea un nou izvor de bogăție și d'a asigura mai mult bunul traiu în societate.

Apropierca ouărei la pești se cunoșce când femela are pântecul môle, întins, și când deschisătura anală (sub codă) devine roșie și e umflată, și când oulele, care nu mai țin de ovar, es afară sub apășarea mânei.

Cum se face fecundarea peșelui în stare liberă ?

Femela și găuresce un cuib, cu notătoarele ei, în nisip, în apa unde nu curge repede și e limpede, acolo și frică pântecul de mai multe ori și lasă oulele; îndată dup'acesta „bătae“ a femelei, cum se dice, peșele-bărbat se frică și el la rândul său, și depune „laptele“ său pe oulele eșite din femele și le fecundă.

Cum se face fecundarea artificială a peșelui ?

Se păstră în apă (reservorii de apă) toate femelele ce se prind înainte de ouare; și când a sosit vremea ouărei, se așcă de cap cu uă mână, alunecându-se încetinel cea altă mână pe pântecul ei, și ast-fel oulele cad în un castron plin de apă. Se face tot aceeași operațiune unui pește-bărbat; laptele, cădând în apa din castron, o tulbură, și dă înfăcișarea zerului și fecundă oulele; atunci se amestecă cu uă pensulă foarte môle, și se lasă ast-fel câte-va minute, apoi se tórna tot coprinul din castron în cutii de zinc sau în mici basinuri.

Cum se așcă aceste ouă în aceste basinuri în timpul ciocirii ?

Se așcă pe un fel de gratii a căror bețe sunt depărtate de 2 milimetre; se lasă să

curgă în basinuri încetinel și continuu puțină apă; se scot cu cleștișore oulele care devin alb; adică încep a putrezi, ca să nu strice și pe cele alte. Se pot expedia oulele aceste fecundate și aiurea, în lădi, amestecate cu bucăți de burete, cu mușchiu de copaci și cu nisip udat.

Dupe cât-va timp ciocirea e sfârșită, oulele încep a mișca, tinerii pești se mișcă, târâșce în apă vesicula ombelicală din care se hrănesc; li se dă carne fiartă tocată etc. și, când au căpătat o ôre-care mărime se lasă slobodi în apa ce se voeșce a se popula cu acești pești.

(va urma).

PENSIONATELE DE FETE

Misiunea acestor institute este așa de frumoasă, în cât toți ar trebui să salute înmulțirea lor; căci ele sunt chemate a forma pe viitoarele regine ale căminelor, ca ast-fel la timp să pôtă fi demne soții, demne mame de familie.

Dar, din nefericire, pe cât de măreț le e scopul, pe atât de neînsemnat le e meritul; negreșit că nu al tuturor, nici o regula fără excepție.

Sunt și unele de laudă; însă cea mai mare parte dintr'ênsele nu îndeltnicesc pe copile de cât cu codul manierelor elegante, limbi peste limbi, pian și iară pian, mici lucruri de lux, o spoială de câte-va noțiuni din ramurile cele mai principale ale științei, și atâta tot! Când es apoi din aceste așcăminte, le vești că schimonosesc multe din cuvintele limbei noastre, fac figură sbârânăind cu câte-va frase streine, arêt dispreț pentru clasa din care fac parte, critic obiceiurile străbune, escelază în arta de a plăcea, știu să facă reverențe cu codă și să se închine cu un deget. Și dacă le întrăbă părinții cari încă nu și au eșit din minți și aceia cari n'au mai vedut asemenea comedii, ele rêspond că madam Friți Friți le-a învățat așa.

Uite asta e pricina de numărul femeilor bune este așa de mic la noi, căci se lasă a fi crescute ori cum și

de către ori-cine, fără a se ține vr'o socotélă de partea morala a educațiunei!

Pensionate de fete, mai tóte sunt dirijate de dame streine, care nu știu bine românește, dar știu destul de bine să se recomande națiunea înaintea copilelor noastre, ridicând'o până la cer cu laudele, fără a ști aduce aminte că, dacă ar fi fost vr'un bine acolo ele n'ar fi venit să se facă educatóre aici.

Este timpul a se aduce o îndreptare acestei stări de lucruri; căci, *pensionatele de fete* (așa cum se găsesc astăzi) fac ca singura aspirațiune a copilelor, unicul lor vis, doritul lor măr de aur să nu fie de cât: un bărbat bogat care să le pótă satisface tóte gusturile, fără a le pune la lucru. Și acésta e destul de trist, căci șcim ce se întâmplă pe urmă.

„Juna fată, țice Caroline de Barrau, crescută în principiul că șederea este primul bine la care trebuie să aspire, este departe d'a presupune trista tentațiune ce inspiră miseria semenelor sale, așa adesea și așa crud expuse prin excesul suferinței; — lumea pasiunilor îi este necunoscută; — dar pentru ce sunt asemenea ascunse austeritățile datoriei? Pentru ce se face ca ea să trăiască într'o lume chimerică, unde i este propusă numai fericirea sa și nici de cum datorია sa de femeie, de colaboratóre la travaliul, la fericirea, la progresul și virtutea tuturor?

„Educațiunea fetelor ast-fel cum e, are de vițiu principal, după ce nu e îndestulátóre, defectul d'a crea în femeie o dezvoltare prematură, o cunoștință briliantă însă de tot artificială, usanțe d'ale lumii, o borborosire plăcută sub care se ascunde nulitatea sa și o judecată superficială, product înșelător al unei maturități prea grăbită. Ei bine, junețea femeieilor este așa de atrăgátóre pentru bărbat în cât o căsătorește înainte de etatea cugetării. Ea nu e nimic, sau e o copilă; se silește a o crede raționabilă, o fa-

ce să se creadă chiar ea; se vorbește de maturitatea ei, i se exaltă simțul, învelit cu tóte acestea în atâtea frivolități și petrificat de ignoranță! Nimic mai falș ca acésta teorie sau mai bine țis acésta tactică.

„Femeia este ca fructele de iarna cópte într'un mod artificial, fructe precoce care au numai aparența iar nu și savórea.“

Modesta noastră părere este că, lucrurile s'ar schimba dacă Ministerul ar dispoza ca—de nu tóte profesórele acestor pensionate—cel puțin directórele să fie românce neaoșe, cu purtare frumoasă și titrate; căci, școlele femeiești (după cum fórte bine a țis Tommaseo); dacă nu au o bună direcțiune nu sunt de cât serae în perspectivă, hareme ambulante.

Credem că ideia acésta nu va supăra pe părinții copilelor, întru cât se găsesc și femei de ale noastre care eunosc limbi streine și pot educa cu succes.

Numai prin femei póte societatea să se îndrepteze; căci dênsele fac moravurile și formează pe bărbați. Ele sunt începutul și sfârșitul fericirii patriei precum și al ticăloșiei și peirei ei. Prin urmare educațiunea lor trebuie să preocupe pe tot omul de bine și pe ori-ce guvern părintesc; fiind că pozițiunea lor cea respectabilă a dovedit adevărata stare politică și morală a popórelor. În adevăr glorióasă era Roma pe cât timp se prețuia educația femeilor, și peternică era Sparta pe cât imp avu femei ca muma lui Leonida și a lui Brasida!

Toți pedagogii ne spun că, dacă voim să avem fete bune trebuie să le dăm o creștere rațională; ast-fel ca mai târziu să iasă dintr'ênsele nisce Corneli și Lucreții virtóse, iar nu Mesaline fără pudóre.

„Să ne convingem o dată, țice un distins educator, că îmbunătățirea stărei morale și intelectuală a femeiei este cerută și de propria noastră fericire, căci înlesnind femeiei mijlocul de a ști înțelege pe deplin condițiunea demni-

tăței sale morale, printr'o educațiune și instrucțiune serioasă și solidă, vom avea, pe lângă cele mai bune educa-tore ale copiilor noștri, și pe cei mai sinceri și simpatici tovarăși ai ferici-rei noastre pământene. Femeia nu tre-bue crescută ca niște flori în pare, spre a ne delecta vederea și a ne es-cita simțurile, ci pentru adevărata ei fericire, convingând-o că întâia con-dițiune d'a o avea, este viața de fa-milie, și a doua, când întâmplarea ar face să nu pôta avea pe acesta, mijlo-cul cel mai nobil să'i fie munca ono-rabilă, iar nu libertinagiul, cea mai esecrabilă miserie..... Trebuie dar să creșcem pe fete în scopul adevăratei fericiri umane, ori-care ar fi sôrta ce le așteaptă în lume, iar nu să le for-măm exclusiv pentru cutare sau cu-tare pasiune..... și atunci femeia cres-cute în dragostea binelui moral și a suveranei iubiri de virtute, câștigând idei înalte și demne prin armonica e-sercitate a sufletului și inteligenței sale, afecțiunile virtuose îi vor deveni mai durabile și mai morale; căci ra-țiunea încetând d'a mai fi sacrificată ușurințelor memoriei și imaginațiuni-lor frivole, tôte facultățile ei vor ve-ni în ajutor, punând-o în stare să fie în același timp femeie de inimă, fe-mee de inteligență, și în vremile cri-tice de tentațiune, femeia forte din scriptură.“

I. Aristotel.

DIN LOCALITATE

La 28 August am priimit un nou diar, *Ce-tățeanul*, care a început a apare în orașul nostru, sub redacțiunea d-lui Vasile Cristo-forianu, doctor în drept, avocat.

Cetățianul e organul guvernamental din lo-calitate. 'I am citit programa sa, în care am găsit următoarele rânduri:

„nu înțelegem a aproba cu or-ce preț tot cea-ce se face la centru, nu; atunci când ni se va părea greșită calea ce vor ținea gu-vernării, capi ai partidului nostru, nu ne vom sîi cătuși de puțin a arăta greșala, și în'același timp, drumul cel adevărat» In cea ce privește localitatea făgăduiește d'a se o-

cupa de interesele locale fără idei precon-cepute, sau a susține ca rău tot ce vor fa-ce inimizii d-lor politici sau ca bun tot ce vor face amicii d-lor. Diarul făgăduiește a-apoi a fi cât se pôte de urban și a nu tre-cé nici o dată limitele buneii cuvințe, avénd tot d'auna respect nelimitat în familia cuiva.

Gazeta Sătenului ia act de făgăduiele a-cestea și, ast-fel fiind, urésă bună venire con-fratelui său; cu tôte că în grăbirea d'a spu-ne că „guvernării de ađi sunt capi partidul-ui d-lor,« ne este témă să nu vedem că va aluneca pe povirnișul urmat de cele mai multe diare d'ale stăpânirii de ađi. Dorim ca d-l Vasile Cristorianu, tiner fără nici o pată, să nu'și scontese viitorul lăsând diarul său a deveni un diar de »ură« unde toți „pu-ternicii ăilei „de la noi, să 'și verse veninul lor — lucru (din nenorocire) mult obicinuit pe la noi, mai ales de „vênătorii de putere«

Gazeta Sătenului ai căror redactori nu as-piră la „ajungere« pe calea politică și a căror scop nu e politica militantă, vede cu plăcere înmulținduse diarele în acest oraș pe cât timp în discuțiunile lor nu se vor a-vea în vedere alt-ceva de cât binele general, iar de loc individualitățile și pe câtă vreme redactorii lor nu vor fi înregimentați. Pôte că greșim dar în'acésta suntem încăpăinați căci (dică-se ce s'ar dice!) nu admitem nici un fel de »băgare la stăpân« or care ar fi.

„Toți ômenii de bine și muncitori de la noi, véd cu ochi rēi or-ce diar al căru-i scop nu e altul de cât »căpă-tuirea șefilor sau aderenților săi« și cari pen-tru a ajunge ținta dorită nu se sfiesc a face până și »șantagiu.« Dea Domnul ca lumea care judecă să n'aibă ocașiunea a constata, în orașul R. Sărat, asemenea presă !

Ca cel mai vechiu diar, din cele existente, aci în Rîmnicul-Sărat, am arătat aceste do-rințe fără a viza pe cine-va

Deci rugăm a nu se lua în nume de rău di-sele noastre, pornite din uă gândire curată.

Ambulanța rurală din județul R. Sărat, tre-buind a sosi la 30 August în Galați, a încet-at de a funcționa la 27 August. În luna August ea a funcționat în județul nostru nu-mai 24 ăile, în cari s'au dat 2588 consulta-țiuni la 843 bărbați, 1000 femei, 391 băeți și 354 fete, și s'au căutat în spitalul ambu-lanței 70 bolnavi. Afăm că medicii ambu-lanței au esecutat cu bun succes în spital 46 operațiuni mari (din cari 19 scóteri de cata-ractă lenticulară numită de popor perdea și albătă), și peste 50 operațiuni mai mici la consultațiuni ăilnice. E caracteristic că între cei 245 bolnavi de pelagre constatați de me-dici, s'au prezentat și 16 băeți și 14 fete, iar între aceștia au fost și copii de 1—2 ani !

Mulți din pelagrici aveau simptome de nebunie (maniă pelagrosă), Numărul bolnavilor de friguri învechite (paludism) a atins cifra de 447, ear al celor de sërăcia sângelui (anemie) 353! Tóte aceste cifre sunt probe destul de eclatante de miseria fiziologică, în care se găsește populațiunea din unele comuni, miserie provenită din insuficiența cualitativă a hranei și din cauza locuințelor antiigienice.

Țeranul muncesce mult și mănâncă rău, se consumă mult și mănâncă rău, se consumă mult și se repară puțin. Să nu ne mirăm dar că bólele chronice au început a nimici vigórea proverbială a țeranului. Dacă paludismul, pelagra, anemia, scrofulosa și reumatismul vor progresa ca în ultimii ani, ne putem aștepta să găsim în puțin timp între țerani numai invalizi!

La Plaginești ambulanta a fost mult mai mult cercetată ca la Balta-Albă.

La 1 I. c. era a se ține în orașul nostru un concurs pentru ocuparea catedrelor vacante de pe la școlele din județ; candidați au fost mulți, dar concursul nu s'a ținut lipsind examinătorii.

D-l Doctor Octaviu Blasian 'și a îndeplinit stagiul său de un an în armată și s'a întors de la ambulanta rurală.

D-l Doctor Cantacuzino, membru al consiliului sanitar, a sosit Luni la 1 Septembrie în orașul nostru. D-sa va face câte-va înșpețiuni în oraș și județ, întovărășit fiind de d-l Dr. Blasianu.

C.

EVENTIMENTELE DIN BULGARIA

Am arătat, în numărul trecut, cauza pentru care tótă lumea simpatisesă cu prințul Alexandru al Bulgariei și am descris bucuria aprópe generală causată de întórcerea acelu prinț iubit de poporul său și care a fost detronat la 9 (21) August nu de popor, ci de o mână de trădători.

D'atunci nu sunt multe zile și evenimentele s'au precipitat mereu în Bulgaria.

Prințul Alexandru nu mai domnește, peste Dunăre și actualmente e departe de Bulgaria.

Iar lumea, aducându'și aminte de predicerea lui Napoleon I-iu la Sânta Elena că peste 50 ani »Europa va fi or republicană or cazacă,« 'i-e tēmă că acum, dupe 65 ani de la mórtea lui Napoleon I, să nu se împlinescă partea a doua a acelei prediceri, partea cea uricóasă, adică *Incăzăcirea Europei*.

Lucrul e posibil negreșit în ceea-ce privesce orientul care e abandonat, de diplomația marelor puteri, politicei Rusești și politicei

despotice combinată de d-l Bismarck!

Cei ce iubesc enutul și nu pot trăi fără stăpân, să se bucură; vremea bunului plac și a »poruncelor împărătești« pare a fi sosit. Un om, »stăpânul, mâna de fier« cântată de uă ore-care presă pretențiosă și reacționară va dicta noródelor cu biciul și va preface harta orientului cu vârful săbiei! Frumos progres al civilizațiunei, demn sfârșit al vécului al XIX! Iată unde duce lăcomia puternicilor Europei!

Ni se va dice, póte, că vedem lucrurile prea în rău. Să dea Dumnezeu ca temerele noastre de véntul despotismului și încătușării libertăților, să nu fie justificate. Intrebăm, însă, nu sunt óre cobiri rele, supunerile acestea orbesci a marelor puteri cari lasă și poruncesc unui prinț viteaz, adorat de poporul său să se supue mániei moscovite și să abdice dupe priimirea unei scrisori, publice, ca din vécul trecut, a Țarului.

Prințul Alexandru s'a supus diplomației Européne spre a scăpa Bulgaria de invasiunea rusescă. El a plecat, însă, ca un adevărat prinț iubit de poporul său și lăsând în urmă regrete și speranțe a apropiatei sale reîntórceri.

Prințul Alexandru va avea în istorie uă frumoasă pagină: Un prinț care a domnit și a plecat făcânduși datoria și meritând iubirea unui popor pe care nu 'l-a exploatat!

În'ainte d'a părăsi Bulgaria,—unde s'a întors și a plecat, în mijlocul probelor celor mai vedite a iubirei sincere a poporului— Prințul Alexandru a respins cu indignare proba de iubire »în bani« a celor ce 'i-au adus 3 milioane de lei înainte d'a pleca ca rescumpărare a palatelor ce construiseră din proprii săi bani, priimind numai a șasea parte.

În locul acestui meritos principe care a fost ales de voința poporului bulgar la 29 Aprilie 1879, s'a numit, până la alegerea unui alt principe *mai ascultător de stăpân* și cu mai puține aspirațiuni naționale și de libertate o locotenentă compusă din d-nii Stambuloff, Mutkuroff, și Karaveloff.

La 1 Septembrie s'a deschis Sobrania.

Se crede că ducele de Oldenberg e candidatul Rusiei, alegerea sa însă va rămânea pentru mai târziu.

Facă cerul ca îngroditórea predicere a diavului parisian *Le Temps* să nu se împlinescă, adică că »Grecii și Românii, Sêrbii și Bulgarii de aci înainte sunt condamnați a fi cuceriți, sau cel puțin a priimi protectoratul rusesc»!

Dar, virtuțile sărămoșesci nu se vor stinge în atâta în cât România să póta fi cucerită așa lesne sau »băgată la stăpân« fie muscal, ingles, or nemț; suntem siguri că în un asemenea nenorocit cas, fii săi vor și a muri

inainte, de cât a vedea realizându-se asemenea lucru.

Situațiunea e foarte primejdiosă pentru noi România și poate a deveni, din un moment în altul și mai gravă.

În fața unor asemenea situațiuni excepționale, luptele deșerte dintre noi trebuie să mai încetese și exclusivismul să mai dispară. Greutățile sunt mari și toți românii adevărați și cu idei progresiste și umanitare trebuie să lucreze pentru țară și libertate, pentru ca, cum zice Românul, cei puternici să nu mai privescă statele cele mici ca nișe moșii și turme pe care și le poate împărți după voie, spre a potoli pofte și ambițiuni d'ale celor mari.

Spre a li se tăia aceste pofte celor mari, cei mici trebuie să se unescă pentru a le înfrâna lăcomia lor!

Tot ce e democrat în lume să nu uite că *democrația* sau „flora exotică otrăvită a Europei” precum o numește uă gazetă moscovită care se crede în alt véc trecut, va fi crâncen lovită de Rusia care 'i va pune un stavilar puternic.

România nu poate și nu trebuie să fie de cât română. Această vitésă țară latină nu se va căzăci, nici nemți, nici o dată, trecă prin or ce greutăți. Europa egoistă nu poate să mai ție mult! Pân'atunci veghiere, prudență și răbdare.

Satucénul.

DIN ȚARĂ

În București s'a ținut un congres internațional antisemitic la care a lôt parte câți-va delegați din streinătate.

Pe cât timp România coprinde în sânul său a deca parte din populațiunea sa evrei; câtă vreme în Moldova populația română descrește cu 30% iar cea istrailită crește în proporțiune de 100%; câtă vreme Moldova e condamnată, dacă lucrurile vor merge ca acum, a deveni peste 30 ani *cu totul jidovă*, iar România propriu disă peste 100 ani; câtă vreme purtările evreilor mai ales cu agricultorii e așa de puțin corectă, noi — ca și or ce adevărat român care ține la naționalitatea sa — admitem oportunitatea unor asemenea congrese unde trebuie să se discute numai din punctul de vedere *economic și național* de se voește a se avea un rezultat, iar nu numai din punctul de vedere *religios*, cum s'a făcut.

Noi n'avem témă că evreii ne vor da religia lor, pe cât că ne vor cuceri cu totul pe căile economice și ne vor desnaționalisa prin înmulțirea și propășirea lor prea mare.

Ni se spune că I. P. S. Mitropolitul din Iași ar fi renunțat d'ași pune candidatura la scaunul

de Mitropolit primat și că candidații sunt I. P. S. Episcopu Melchisedec din Roman și Iosef al Dunărei de jos. Acesta din urmă pare a avea mai multe șanse d'a fi ales cu ocașiunea viitôrei deschideri a corpurilor legiuitoré.

Al 7-lea congres Universitar se va ține, anul acesta, în zilele de 6, 7 și 8 Sept. în orașul Bêrladul.

La 1 Septembrie s'a pus în lucrare legea pentru *adeverirea actelor*.

Prin acea lege votată de corpurile legiuitoré, în sesiunea trecută, se precisésă următorele acte ce pot a fi legalisate de judecătoriele comunale și anume:

Numai cei cu știință de carte pot adevéri legile de tocmeli agricole căror nu li s'au adus vr'o modificare și or ce înscrisuri din acea comună care nu trec peste 300 lei și nu coprind vr'o înstrăinare de avere nemisăcătore, vr'o ipotecă sau știrbire a acelei averi.

Înscrisurile între părți pot fi adevérite de consiliile comunale din uă comună și când unul din contractanți e domiciliat sau aședat în'acea comună.

Se mai pot adevéri procurele pentru înfăcișări în ver-ce proces.

Exposițiunile și concursurile agricole din țară se vor ține luna acesta.

Ministrul agriculturii va da pentru aceste exposițiuni 400 pluguri Sack, 15 batoze pentru porumb duble din fabrica Hoffer și Schranz, 15 asemenea batoze din fabrica Brogle, 15 triori No. 1 sistem Hoffer și Schranz precum și alți 15 triori din fabrica Mayer et compania din Colonia și 32 mașini de semănat cu brațele cari au fost furnisate de d. Staadecker. D.

BULETIN COMERCIAL

In portul Braila s'au făcut în ziua de 1 Septembrie următorele cumpărări

Marfa	Hectolitre	Libre	Prețu	Prov.
Porumb	700	60 1/2	7 20	Mag.
"	1500	58 1/2	6 62 1/2	"
"	4600	60 1/4	7 15	Caic
Grâu	1000	58 1/2	10 15	Mag.
"	3600	58 1/2	10 10	Caic,
"	3450	60 1/2	11 —	"
"	3500	59 1/2	10 50	"
"	400	57	9 25	Mag.
"	400	59 1/2	9 75	"
Secară	800	54 1/2	6 25	"
Rapiță	1300	51 1/2	9 50	Caic
Orz	1600	45	4 65	Mag.

MISCELLANEA.

RECOLTA IN TRANSILVANIA, în general, pare a fi, anul acesta, cam următoarea:

Grâul: bună mijlocie. Secara: mai puțin bunicică ca grâul în cantitate, dar de calitate bună. Orzul: de mijloc. Ovėsul: bun. Porumbul: pân'acum bun, siguralmente mai bun ca în părțile Ungariei. Sfeclele: cam próste. Fânul: bun. Viele: rele. Pómele: rele. Vitele sănătoșe.

PENTRU BEȚIVI. În Francia țéranul când găseșce vr'un om bét réu și 'i e témă să nu móră, 'l îngrópă în gunoiu, lăsându-i bine înțeles pe unde să răsufle.

Același rezultat se capătă, însă nu așa de sigur, dacă sileșci pe bețiv să verse, gâdilându-i omușorul (fundul gurei) cu uă pană sau dându-i să bea ceaiu. Apoi apă amestecată cu zahăr și cu miros de flóre de portocal și câte-va picături de ether. 'I poți a'i mai da pe gât sau 2 grame de acetat de amoniac, sau 15 la 20 picături de amoniac lichid în un pahar de apă.

Dar cel mai bun mijloc pentru a întâlni mai rar ómeni beți e să lucreți pentru înlăturarea ignoranței și sărăciei semenului tēu, iar stăpânirea să pedepsescă sever pe debitanții de bēuturi spirtóșe cari mai dau să bea, încă, nenorocitului care se cunóșce că a început a fi... gătit!

DESTRUGEREA PIRULUI. Mijlocul cel mai bun d'a se destruge pirul (sau chirul) de prin locurile hotărâte pentru arături constă în a se ara, vara, adânc, apoi a se boroni de mai multe ori și a se arde la capul locului pirul. Holdele ce se boronesc, cu boróne bune, se curăță de acéstă érbă rea.

CONTRA MOLIELOR. Mai ales în casele închise și unde nu se scutură adesea-ori moliele se încuibă, și o dată încuibate cu greu se pot stărpi.

Sunt mai multe mijlóce pentru a se isgoni aceste insecte ce strică mai ales obiectele de lână. Ast-fel: camforul amestecat cu piper, sulfina, tutunul și diferite prafuri insecticide și mai ales praful de piretru. Se pôte încă ține în dulapurile cu haine etc, sticlufe deschise cu benzină, sau se pune în farfuri-óre bureți inmuiți cu acid fenic (acid carbolic), mirosul de păcură concentrată a acestei ape isgoneșce moliele precum și alte insecte. A se cere de la spițerii acidul fenic diluat (adică amestecat cu apă), de óre-ce de e curat arde, dacă ar cădea picături pe rufe sau pe mâni.

CUNÓSCEREA CALITĂȚEI PĂMĒNTULUI. În colecția acestei reviste se va găsi descrise pe larg mijlócele practice pentru a se analiza și cunóșce felul și calitatea pământului de cultivat, de asemenea compoziția pământului din România.

Plugarul pôte a'și da sēma de gradul sārăcirea pământului observând și erburele și plantele ce cresc în holdele sale și când vede că holda sa e prea mult coprinsă de erburi streine, precum: pālămidă, curcubetică, ovės sălbatec etc să se opréscă d'a mai semăna cereale în asemenea pământ și să'l odihnéscă cel puțin lăsându'l câți-va ani ca loc de suhat.

Cu timpul, când agricultura română va avea mai multe și efene capitaluri la îndemână va putea îndrepta și mai repede pământurile sale prin îngrășări animale, vegetale și chimice; și va imita pe streini cari când ved că printre érba ce creșce pe holda lor nu se găseșce plante leguminóșe caută a da pământului acela calcea și potasa ce'i lipseșce prin îngrășări potășice, precum sulfatul de potasă sau clorurul de potasă și varul; iar când lipsesc erburele graminee vor vedea că trebueșce redat acelu pământ azotul ce'i lipseșce, prin îngrășări azotate ca sulfatul de amoniac sau nitratul de sodă.

APARATELE DE ARS PAE LA LOCOMOTIVE. Nu sunt încă 15 ani de când costul treeratului revenea fórté scump agricultorilor cari treerau cu mașini, de óre-ce în foierele acelor locomotive nu se putea arde cât lemne și ciocani. Ađi, pe lângă alte perfecționăminte aduse batozei și locomotivei, e mărirea foierului și adoptarea unui aparat care trage singur în foier paele necesare. Economia e mult mai mare și chiar asupra sistemului d'a se încălđi foierul tot cu pae ce se ardéu în un cotlon ce era făcut în pământ sub foier. Acéstă economie de combustibil e de 30% după un calcul aproximativ ce am făcut.

PENTRU A SE DA MERELOR ORDINARE MIROSUL DE ANANAS. Se așéđă merele într'o cutie de lemn bine închisă între flori de soc, ast-fel ca să nu se evaporizeze și se țin ast-fel cât-va timp.

CURĂȚITUL VASELOR ÎN CARE A STAT GAZUL (PETROLIUL). Se spală cu apă în care se pusese var nestins. Dacă vasul se voeșce a se întrebuița pentru alt-ceva, se depártésă și cel din urmă miros spalându-se cu apă de var caldă în care se pusese clorurat de calce.

Un econom român.